

Д-8
**ФОНОЛОШКА СВЕСНОСТ КАЈ УЧЕНИЦИ ОД ОДДЕЛЕНСКА
НАСТАВА**

Милошова А.¹, Каровска-Ристовска А.²

*ООУ „Кузман Шапкарев“ - Скопје, Република Северна Македонија¹
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Филозофски факултет-
Институт за специјална едукација и рехабилитација²*

Апстракт

Некои автори читањето го сметаат за вештина на декодирање на пишаните симболи, но сепак помногубројни се оние според кои читањето е вештина со која се проникнува во значењето зад тие симболи. Процесот на читање опфаќа три система кои се надополнуваат меѓусебно – графички систем - читателот реагира на низата графеме и ги поврзува во склад со системот на мајчиниот јазик, синтаксички систем – бара длабока анализа на структурата, и семантички систем – кој опфаќа значење, концептуализација и искуство.

Овој магистерски труд се состои од три дела: теоретски дел, методологија на истражување и дискусија на резултати. Во истражувањето беа вклучени 60 испитаници од I, II и III одделение. Основната цел е од добиените податоци да се утврди фактичката состојба на развиеноста на фонолошката свесност кај учениците. Се користеше метод на индукција и индивидуален тест - дијагностичка алатка за процена на фонолошка свесност. Учениците одговараа на задачи за сегментација на реченица, препознавање на рима, завршување на реченица со рима, продукција на рима, блендирање на слогови, сегментација на слогови, делеција на слогови, изолација на фонеме во иницијална положба, изолација на фонеме во финална позиција, блендирање на фонеме, сегментација на фонеме, делеција на фонеме во иницијална позиција, делеција на фонеме во финална позиција, додавање на фонеме, супституција на фонеме. Тестот се спроведе кај 60 ученици, 30 момчиња и 30 девојчиња од I, II и III одделение, кои посетувале предучилишна установа и кај ученици кои не посетувале предучилишна установа.

Клучни зборови: читање, тешкотии во читање, фонолошка свесност, дислексија.

Вовед

Детето се раѓа како просоцијална личност. Социјалните потенцијали се предуслов за функционална комуникација со околината. Раниот комуникациски развој се поврзува со раното детство, и негова основна цел е

стекнување јазични компетенции за задоволување на секојдневните потреби и размена на информации по вербален пат. Истражувањата укажуваат дека застојот во раниот комуникациски период е најчеста причина за одложен старт на јазичната експресија и атипичен јазичен развој (Поповска, Филипова & Кокорманова, 2020; Kardaleska&Karovska-Ristovska, 2018; Kardaleska&Karovska-Ristovska, 2017).

Познато е дека јазичната способност, особено обемот на речникот, е еден од најсилните предиктори за успешен влез во процесот на читање (Fitzallen, Reaburn & Fan, 2014). Според (Kleeck, Stahl & Bauer, 2003), јазичните способности кои се важни за развој на писменоста потекнуваат и се развиваат во текот на предучилишниот период кај повеќето деца. Некои деца доаѓаат во предучилишната установа со ниски нивоа на овие способности, што доведува до поголема веројатност истите да не бидат доволно подготвени за читачките инструкции во текот на првите одделенија (Karovska-Ristovska et al., 2018). Блевинс (Blevins, 1998) вели дека меѓу првите знаци на свест дека изговорените зборови се состојат од помали компоненти се следењето и корелацијата од страна на детето кога некој зборот го изговара погрешно.

Дислексијата е меѓународно прифатен поим кој според повеќето автори означува тешкотии во читањето, а најбројна е од сите тешкотии во учењето. Според Европското здружение за дислексија (EDA, 2007), околу 8% луѓе во светот имаат развојна (вродена) дислексија, а според Меѓународното здружение за дислексија (IDA, 2008), процентот на лица со дислексија е уште поголем и се проценува околу 15-20 %. Хрватското здружение за дислексија тој број го проценува околу 10%. Дислексијата влијае на различните аспекти во животот поради тешкотиите во помнењето, организациските вештини, брзината на обработка на информации, точност и автоматизација, емоционалната состојба, перцепција и друго (Fišer, 2019).

Македонскиот фонетски систем содржи 31 писмен знак со кои се бележат сите фонетски гласови во македонскиот стандарден јазик. Кога сите тие писмени знаци ги изговараеме по некој установен ред на кој било јазик, тоа е гласовен систем. Тој гласовен фонетски систем во македонскиот јазик има 31 глас. Во македонскиот стандарден јазик секој глас си има свој писмен знак што се нарекува буква. Збирот на тие писмени знаци (буквите) подредени по некој установен заснован фонетски редослед, ја сочинуваат *македонската азбука* на нашиот јазик (Лозановски, 2020, стр. 33).

Методологија

Предмет на ова истражување е процена на развојот на фонолошката свесност кај учениците од редовните училишта од македонско говорно подрачје, на возраст од 6, 7 и 8 години односно ученици од одделенска настава од I, II и III одделение. Основната цел на ова истражување е утврду-

вање на нивото на развиеност на фонолошка свесност кај учениците кои се вклучени во одделенската настава во I, II и III трето одделение.

Дополнителни цели се: да се утврди фонолошката свесност според полот и да се утврди во кое одделение е најдобро развиена фонолошката свесност. Поставените цели беа реализирани преку следниве задачи: да се утврди фонолошката свесност кај учениците од I, II и III одделение, да се утврди свесноста за рима и алитерација кај учениците од I, II и III одделение, да се утврди експлицитната свесност на заедничките гласови кај учениците од I, II и III одделение, да се утврди способноста да се разделуваат и да се блендираат слоговите кај учениците од I, II и III одделение, да се утврди способноста да се манипулираат фонемите кај учениците од I, II и III одделение, да се утврди фонолошката свесност според полот и да се утврди во кое одделение е најдобро развиена фонолошката свесност. Врз основа на поставените цели и задачи беа поставени следниве хипотези:

Општа хипотеза: X_0 – Децата од редовните училиштата од I, II и III одделение имаат соодветно развиена фонолошка свесност.

Помошни хипотези:

X_1 – Не постои разлика во развиеноста на фонолошката свесност помеѓу девојчињата и момчињата, односно според пол.

X_2 – Возраста влијае врз развојот на фонолошката свесност.

Независни варијабли во истражувањето се полот и возраста додека зависни варијабли се фонолошка свесност, рима и алитерација, заеднички гласови во зборовите, разделување и блендирање на слогови, сегментирање на фонемите, манипулација со фонемите. Истражувачкиот примерок е сочинет од 20 ученици од прво одделение, 20 ученици од второ одделение и 20 ученици од трето одделение односно вкупно 60 ученици при ООУ „Кузман Шапкарев“ - населба Драчево. Во ова истражување се користеше пригоден примерок (опортунистички примерок), односно испитаници кои ни беа достапни.

Во однос на методи на истражување ги користевме методот на индукција – со цел да се стекнеме со општи знаења за фонолошката свесност кај учениците од одделенска настава; аналитичко- синтетички метод – со цел појавата и варијаблите поврзани со неа да се согледаат низ аналитичко-синтетичка призма; дескриптивен метод - со кој се опишува појавата и нејзините карактеристики и метод на компарација.

Од инструменти на истражувањето користевме индивидуален тест, наменет за учениците од I, II и III одделение. Тестот е дијагностичка алатка за процена на фонолошка свесност која може да ни помогне да го процене нивото на фактичката состојба кај учениците. Тестот беше преведен од англиско говорно подрачје и прилагоден на македонски јазик. Податоците се квалитативно и квантитативно обработени преку компјутерска обработка на податоци во SPSS-програма. За компарација на податоците добиени од различни одделенија на испитаниците користевме коефициент на корелација, додека за верификација на хипотезите се користеше χ^2 -

тест. Статистичката значајна разлика меѓу сериите податоци ќе постои доколку добиените вредности за χ^2 се поголеми од критичките вредности на ниво на значајност од $p < 0,05$.

Резултати

Подолу се дадени резултатите од истражувањето.

Во табела бр. 1, претставени се резултатите на точни и неточни одговори на учениците од I одделение, односно, позитивни и негативни одговори помеѓу момчиња и девојчиња. Од добиените податоци можеме да констатираме дека во прво одделение учениците од машки пол имаат вкупно 65 точни одговори односно имаат подобро развиена фонолошка свесност од учениците од женски пол кои имаат 40 точни одговори. Од добиените податоци можеме да констатираме дека фонолошката свесност во прво одделение не е доволно развиена, постои статистички значајна разлика $p = 0,003$.

Табела број 1. Вкупни одговори на ученици од I одделение

I одделение	Точни одговори	Неточни одговори
Момчиња	65	95
Девојчиња	40	120
$\chi^2 = 8,86$	$p = 0,003$	$p < 0,05$

Табела број 2. Вкупни одговори на ученици од II одделение

II одделение	Точни одговори	Неточни одговори
Момчиња	90	70
Девојчиња	112	48
$\chi^2 = 6,50$	$p = 0,01$	$p < 0,05$

Во табела број. 2, претставени се резултатите на позитивни и негативни одговори на учениците од II одделение, односно помеѓу момчиња и девојчиња. Од добиените податоци можеме да констатираме дека девојчињата имаат вкупно 112 точни одговори, а момчињата имаат вкупно 90 точни одговори. Од добиените резултати можеме да констатираме дека учениците од женски пол во второ одделение имаат подобро развиена фонолошка способност и можеме да забележиме дека кај учениците во второ одделение фонолошката свесност е подобро развиена од учениците во прво одделение и постои статистички значајна разлика $p = 0,01$.

Табела број 3. Вкупно одговори на ученици од III одделение

III одделение	Точни одговори	Неточни одговори
Момчиња	107	53
Девојчиња	143	17
$\chi^2= 23,70$	$p= 0, 00$	$p<0,05$

Во табела број 3, претставени се резултатите на позитивни и негативни одговори на учениците од III одделение. Учениците од машки пол имаат вкупно 107 точни одговори, а учениците од женски пол имаат вкупно 143 точни одговори. Од добиените податоци можеме да констатираме дека девојчињата од трето одделение имаат подобра развиена фонолошка свесност од момчињата и воедно, најдобро развиена фонолошка свесност можеме да констатираме кај учениците од трето одделение и постои статистички значајна разлика $p= 0.00$.

Табела број 4. Вкупно одговори на ученици од I, II и III одделение

I, II, III одделение	Точни одговори	Неточни одговори
Момчиња	262	218
Девојчиња	295	185
$\chi^2= 4,66$	$p= 0, 03$	$p<0,05$

Во табела број 4, претставени се резултатите на учениците од прво, второ и трето одделение помеѓу момчиња и девојчиња, 262 позитивни одговори понудиле момчињата, а 295 позитивни одговори понудиле девојчињата. Од добиените податоци можеме да утврдиме дека во ова истажување подобра развиена фонолошка свесност имаат девојчињата и постои статистички значајна разлика $p= 0,03$.

Од анализата на индивидуалните прашања ги добивме следните податоци: Учениците од трето одделение имаат најдобро развиена способност за сегментација на реченица (постои статистички значајна разлика $p=0,032$) и најдобро развиена способност за препознавање на рима и (постои статистички значајна разлика $p=0,004$). Во однос на продукција на рима можеме да утврдиме дека не постои статистички значајна разлика ($p=0,762$) меѓу сите групи на ученици. Способноста за блендирање во сите одделенија е добро развиена, не постои статистички значајна разлика ($p=0,732$) меѓу групите. Не постои статистички значајна разлика ($p=0,233$) и во однос на сегментација на слогови. Способноста за делеција на слогови најдобро е развиена кај учениците од трето одделение (постои статистички значајна разлика $p=0,003$). Во сите одделенија свесноста за изолација на фонеме во иницијална позиција е добро развиена (не постои статистичка

значајна разлика $p=0,064$). Кај учениците од трето одделение има најдобро развиена свест за изолација на фонеме во финална позиција (постои статистички значајна разлика $p=0,000$).

Учениците од трето одделение имаат најдобро развиена свест за изолација на фонеме (на почеток на зборот и додавање), на ова прашање постои статистички значајна разлика $p=0,007$. Тие имаат и најдобро развиена свест за блендирање на фонеме на ова прашање постои статистички значајна разлика $p=0,000$. Учениците од трето одделение имаат најдобра развиена свесност за сегментација на фонеме (постои статистички значајна разлика $p=0,000$). Тие имаат и најдобра способност за делеција на фонеме во финална позиција (постои статистички значајна разлика $p=0,000$) и најдобро развиена свесност за супституција на фонеме во иницијална позиција (постои статистички значајна разлика $p=0,000$).

Верификација на хипотези и дискусија

Согласно со поставените цели, задачи и хипотези, како и преку анализата на добиените податоци, можеме да ги донесеме следниве заклучоци:

- Во однос на нулта хипотезата, истата е потврдена, бидејќи добивме јасна слика за фонолошката свесност на учениците кои посетуваат редовно училиште во I, II и III одделение.
- Во спроведеното истражување беше отфрлена хипотезата дека не постои разлика во развиеноста на фонолошката свесност помеѓу момчињата и девојчињата, односно според пол. Во ова истражување девојчињата дадоа подобри резултати од момчињата посебно во трето одделение, со што утврдуваме дека фонолошката свесност е подобро развиена кај девојчињата.
- Со истражувањето беше потврдена и хипотезата дека возраста влијае врз развојот на фонолошката свесност, на тоа ни укажуваат добиените податоците од применетиот тест за фонолошка способност. Учениците од трето одделение постигнаа најдобри резултати, потоа во второ и најслаби резултати се евидентирани во прво одделение.

Во истражувањето на авторите Савич, Анѓелкович и Боцевич, спроведено во 2010 година влучени се триесет деца, поделени во три групи. На возраст од (3, 4 и 5 години) и една група на возраст од 14 години. Анализите покажале дека точноста во репродукција на истражувачките обележја се зголемува со возраста, односно дека се развива во текот на предучилишниот период. Ова се наоди кои се потврдени и во нашето истражување. Што значи дека возраста влијае врз развојот на фонолошката свесност. Во истражувањето на авторите Голубович, Радивојевич и Јечменица спроведено во 2019 во кои биле вклучени 85 деца од кои 42 се момчиња и 43 девојчиња,

на возраст од 6 до 7 години, учениците покажале просечна и надпросечна равиеност на фонолошка анализа. Од добиените податоци постигнувањата на децата од целото истажување се заклучува дека развојот на овие два аспекти на фонолошката свесност продолжува и понатака со тргнувањето во училиште. Во нашето истражување кај ученици од одделенска настава се потврди дека најдобри резултати беа постигнати кај учениците во трето одделение. Во истражувањето на авторите Панич и Ѓорѓевич, спроведено во 2015 година, каде биле вклучени 36 деца од второ одделение (15 момчиња и 21 девојчиња) со просечна возраст од 8 години и 8 месеци. Најчестите грешки се замена на зборови и гласови 13,8%. И во нашето истражување потврдени се слични резултати но во прво одделение, во второ и трето одделение резултатите се подобри. Во истражувањето на авторите Украинец, Вилкерсон, Бедз и Нуспл, биле вклучени 39 деца со типичен развој на возраст од 4 до 5 години. Резултатите покажале дека од 27 ученици 93% блендирале два или повеќе зборови правилно, а 44% покажале солидни резултати со шест или повеќе зборови правилно блендирани. Во нашето истажување постигнати се солидни резултати во прво, второ и трето одделение на прашањето за блидирање на слогови. Во истражувањето на авторите Панич и Ѓорѓевич, спроведено во 2015 година, каде биле вклучени 36 деца од второ одделение (15 момчиња и 21 девојчиња) со просечна возраст од 8 години и 8 месеци. Најчестите грешки се замена на зборови и гласови 13,8%. И во нашето истражување потврдени се слични резултати но во прво одделение, во второ и трето одделение резултатите се подобри. Во истражувањето на студенти во 2003 година биле вклучени 50 ученици од кои 28 момчиња и 22 девојчиња кои посетувале предучилишна установа (градинка) и кои биле описменети. Во ова истражување на задачите за изолација на фонеме во финална позиција според добиените податоците учениците покажале послаби резултати од прво одделение за разлика од задачите за изолација на фонеме во иницијална позиција кај учениците во трето одделение. Истите податоци се потврдени и во нашето истражување. Во истражувањето на Мунро биле вклучени 160 деца од предучилишна возраст и деца од прво до трето одделение кои вршат 5 фонолошки задачи; римување, сегментација на рима, препознавање на иницијалниот звук, сегментација на фонеме и супституција на фонеме. За задачите за супституција на фонеме, шема на изведбата е слична на онаа за сегментација на фонеме. Учениците од прво и второ одделение покажале послаби резултати за разлика од трето одделение каде резултатите се подобри. Во нашето истражување се потврди истото, што значи дак возраста е важен фактор во развојот на фонолошката свесност. Во нашето истражување беа опфатени ученици со типичен развој, а резултатите во прво и второ одделение беа 50% точни одговори и 50% не точни одговори, додека во трето одделение момчињата 70% одговориле точно а девојчињата 100% дале точни одговори. Во истражувањето на авторите Мариен и Патриша, вклучени биле 53 испитаници од кои машки биле 23, а женски 30. Во компарацијата

според пол женските дале подобри резултати за разлика од момчињата. Истото се потврдува во нашето истражување односно во трето одделение, девојчињата даваат подобри резултати.

Заклучок

Кај децата од најраната возраст треба да се поттикнува нивниот интерес кон пишаниот збор, сликовниците, книгите и приказните додека во предучилишната возраст би требало низ игра со детето и со примена на различни вежби да се усвојуваат одредени предвештини за читање и пишување, односно да се развива фонолошката свесност. Усвојувањето на предвештините доаѓа постепено и поголем дел од децата пред да тргнат во училиште ги имаат усвоено. На децата им е потребно да им објасниме за поимите реченица и збор, за да бидат свесни дека реченицата се состои од низа на зборови. Тоа на детето подоцна ќе му го олесни сфаќањето дека со истиот принцип, зборовите се составени од низа на слогови, а слоговите од низа на фонеме. Речениците постепено може да се прошируваат. Целта на оваа игра е препознавање на зборови во реченица, повторување на реченицата, свесност за структурата на реченицата, вежба за внимание и работна меморија. Блендирање на слогови спаѓа во наједноставните вештини во фонолошката свесност. Од детето се очекува кога ќе го слушне зборот раздвоен во слогови да успее да го препознае за кој збор станува збор. На возраста од 6 години детето би требало без тешкотии да ги блендира слоговите во зборовите. Целта е поттикнување на фонолошка свесност, блендирање на слогови. Низ препознавањето на рима децата децата добиваат идеја дека некои зборови се слични, исти или различни, со што се создава темел за делеција на слогови а понатаму и чекор за усвојување на вештините за читање. Усвојувањето на рима се очекува од 3 до 4 година, а во предучилишната возраст би требало да е совладана. Постојат различни пристапи кои се користат за намалување на дефицитот во читањето. Еден таков пристап, кој спаѓа во групата на визуелни адаптации, е промена на фонот што се користи во текстовите (Filipovska, Ajdinski&Ristovska, 2023; Mishev et al., 2021, Karovska Ristovska et al., 2019).

Рутините и процесите во училищата треба да бидат дизајнирани на начин на кој сите ученици можат да имаат пристап и ниво на успех. За да имаме ефективно инклузивно образование треба да изградиме научно валидна рамка за насочување на образовната практика која ќе обезбеди флексибилност во презентацијата на информациите, флексибилност во ангажманот на учениците, намалување на бариерите во наставата и обезбедување соодветно сместување за сите ученици вклучувајќи ги и учениците со тешкотии во учењето (Karovska Ristovska&Filipovska, 2022). Дополнително силно се препорачува рана интервенција и специјално образование во раното детство за децата со тешкотии во учењето на читањето (Ristovska, 2021).

Референци

1. Barbarin, A. O., Wasik, H. B. (2009). *Handbook of Child Development and Early Education*. New York: The Guilford Press.
2. Blevins, W. (1998). *Phonics from A to Z: A Practical Guide*, New York: Scholastic Professional Books. ISBN 0-590-31510-2.
3. Filipovska, M. Ajdinski, G. Ristovska, A. K. (2023). Dyslexia typeface: Does it affect reading fluency? *Prizren Social Science Journal*, 7(1), 46.
4. Fitzallen, N., Reaburn, R., Fan, S. (2014). *The Future of Educational Research: Perspectives from Beginning Researchers*, Rotterdam: Seanse. ISBN: 978-94-6209-512-0.
5. Fišer, Z. (2019). *Kopracije budućih I sadašnjih nastavnika stranim jezicima u hrvatskim školama za podučavanje učenika s disleksijom*, Zagreb: Doktorski rad.
6. Gathercole, E. S., Alan D. Baddeley, D. A. (2014). *Working Memory and Language*. Hove and New York: Psychology Press. ISBN 978-0-86377-289-4.
7. Grofčíková, S., Máčajová, M. (2021). Rhyming in the Context of the Phonological Awareness of Pre-School Children Research project VEGA.
8. Kardaleska, L., & Karovska Ristovska, A. (2017). Deciding to compensate or remediate with struggling readers. *Vizione Magazine*.
9. Kardaleska, L., & Karovska-Ristovska, A. (2018). Revisiting the view of phonological and phonemic awareness as early predictors in reading difficulties. *Vizione*, (29).
10. Karovska Ristovska, A., Kardaleska, L., & Ajdinski, G. (2016). Специфични тешкотии во учењето (дислексија, дисграфија, дискалкулија и диспраксија). *Скопје: Филозофски факултет*.
11. Karovska Ristovska, A., Kardaleska, L. J., Ajdinski, G., & Shurbanovska, O. (2018). Assessment and working strategies with pupils with dyslexia, dyscalculia, dysgraphia and dyspraxia.
12. Karovska Ristovska, A., Rashikj Canevska, O., Tasevska, A., Sarakinski, V., & Minov, N. (2019). FAST: The Methodological Framework.
13. Каровска Ристовска, А. (2021). Рана интервенција и едукација на деца со оштетен слух. Скопје: Филозофски факултет. ISBN978-608-202-9.
14. Karovska Ristovska, A. & Filipovska, M. (2022). *Universal Design in Learning and Response to Intervention: Essential Elements in Inclusive Education*.

15. Kleeck, V. A., Stahl, A. S., Bauer. B. E. (2003). *On Reading Books to Children*. Mahwah, New Jersey, London: Lawrence Erlbaum Associates. ISBN 0-8058-3968-2.
16. Li, G., (2010), *Phonological Processing Abilities and Reading Competence*. Die Deutsche Bibliothek. ISBN 978-3-0343-0394-1.
17. Лозановски, Р., (2020). *Правописни законитости во фонетиката на јазикот наш македонски*, Скопје: Сојуз на просветни работници на РСМ. ISBN978-608-65477-1-4.
18. Mishev, K., Ristovska, A. K., Rashikj-Canevska, O., & Simjanoska, M. (2021, September). *Assistive e-Learning Software Modules to Aid Education Process of Students with Visual and Hearing Impairment: A Case Study in North Macedonia*. In *International Conference on ICT Innovations* (pp. 145-159). Cham: Springer International Publishing.
19. Munro, J. (2000). *Phoneme awareness span: a neglected dimension of phonemic awareness*. Australian Journal of Remedial Education.
20. Neuman, B. S., Dickinson, K. D. (1998). *Handbook of Early Literacy Research*. New York, London: The Guilford Press. ISBN 1-57230-895-8.
21. Павић, М., Ђорђевић, В. (2015). *Утицај фонолошке развијености на способност читања*. Београд. UKD - 159.946.4.072-053.5. DOI: 10.5937/nasvas1504769P.
22. Поповска, А., Филипова, С., Крстевска- Кокорманова, Б. (2020). *Третман на рана комуникација во функција на унапредување на јазичните компетенции*, Скопје: Здружение на логопеди на Република Северна Македонија, Лого Лексис.
23. Ristovska, A.K. (2021). *Early intervention and early childhood special education: How to establish good practices? Research & reviews in educational sciences-I*, 17.
24. Stuart, M. (2007). *Processing strategies in a phoneme deletion task*. Birkbeck Collage, University of London.
25. Ukrainetz, T. A., Nuspl, J.J., Wilkerson, K., Beddes, S.R. (2019). *The effects of syllable instruction on phonemic awareness in preschoolers*. University of Wyoming, Laramie, WY 82071, United States.
26. Wilsenach, C., Makaure, P. (2018). *Gender effects on phonological processing and reading development in Northern Sotho children learning to read in English: A case study of Grade 3 learners*. AOSIS Publishing.
27. Waengler, B. J., Garcia, D. (2018). *Phonological Treatment of Speech Sound Disorders in Children*. San Diego: Plural Publishing. ISBN 9781635500270.
28. Westwood, S. P. (2008). *What Teachers Need to Know about Reading and Writing Difficulties*. Camberwell Victoria: ACER Press.